

det giver en god sammenfattende Beretning af alle de herhen hørende Forhold. Naar hertil føjes de udmærkede Illustrationer af de forskellige Typer af Landskabsbilleder og Kystformer, kan Bogen, med den ovennævnte Reservation, anbefales til Læsning for dem, der har Interesse for vort Fædrelands Natur.

O. B. Bøggild.

Alaska. Ein Beitrag zur Geschichte nordischer Kolonisation. Von Professor Dr. H. Erdmann. Berlin. Dietrich Reimer. 1909. Oktav, 223 Sider, 68 Billeder og et Kort.

I Danmark har Interessen for arktiske Forhold og specielt for vor nordlige Koloni Grønland altid været stor. Dette gælder ikke blot, naar Talen er om Kortlægningen og den videnskabelige Udforskning af de arktiske Egne, men i de sidste Aar er der ogsaa vaagnet en Interesse for praktiske Formaal som Landenes Kolonisation og Udnyttelsen af deres Naturprodukter. Der er et enkelt arktisk Land, som i denne Henseende har mer end almindelig Interesse, nemlig Alaska, der i de sidste Ti-Aar har gennemgaaet en rivende Udvikling. Kendskabet til Alaska, hvis rige Guldforekomster har kastet en Æventyrets Glans over Landet, har dog hidtil kun været ringe herhjemme, og Hensigten med disse Linjer skal derfor være at henlede Opmærksomheden paa en for nylig udkommen Bog, som er vel egnet til at afhjælpe denne Mangel. Det er en Beretning om en Rejse, som i 1906 foretoges af den kendte Kemiker Professor Erdmann i Berlin, og det er ikke en i Dagbogsform holdt kedelig Rejsebeskrivelse med Opremsninger af uvæsentlige Data, men den former sig som en lærerig Skildring af de berejste Egne givet af en Mand med alsidige Interesser og udmærket Iagttagelsessevne. Hertil kommer, at Bogen er skrevet livligt og letlæseligt, og at den er udstyret med et fortrinligt Illustrationsmateriale.

Alaska er først og fremmest Guldlandet, og det var da ogsaa i Hovedsagen for at studere Guldforekomsterne og Udvindingsmetoderne at Professor Erdmann foretog sin Rejse. Dette maatte blive bestemmende for hans Rejserute, der blev lagt saaledes, at den kom til at gaa over de forskellige Centre for Guldvindingen. Fra Havnestaden Seattle ved Canadas Stillehavskyst gik Rejsen først med Skib langs med Skærgaardskysten til Byen Juneau i det sydøstlige Alaska. Her besøgte Forf. den bekendte Treadwell Mine, et meget stort og i teknisk Henseende meget fuldkomment Anlæg. Guldet forekommer her paa primært Leje sammen med

Kvarts og mau brydes ud af den faste Klippe paa lignende Maade som andre Malme. Den guldholdige Bjergart knuses, og Guld sammen med guldholdig Svovlkies udvindes ved Slæmning med Vand, der haves i rigelig Mængde. Treadwell Minen er det eneste større Foretagende i Alaska, hvor Brydningen af Guld paa primært Leje hidtil har kunnet betale sig. I alle de øvrige betydelige Gulddistrikter forekommer Guldet paa sekundært Leje i Grus, som er sorteret og afsat af Vand. Her har Naturen ved sit stadige Arbejde igennem Aartusinder baade besørget Sprængningen og Sonderdelingen af den faste Bjergmasse og tillige foretaget den første Sortering af Materialet efter Vægtfylden, saa at Gulddindholdet findes koncentreret i Grusaflejringerens nederste Lag. Det følger heraf, at saadanne Forekomster ikke blot som Regel er langt rigere end de primære, men at de desuden byder den Fordel, at man forholdsvis let og med stor Nøjagtighed forud kan bestemme hele Lejets Gulddindhold. Naar Treadwell Minen ikke desto mindre giver et godt Udbytte, ligger dette i Hovedsagen i Stedets gode og lette Forbindelse med Omverdenen, der betinger forholdsvis lave Priser paa alle indførte Nødvendighedsartikler og derved ogsaa — efter Alaska Forhold — lav Arbejds løn.

Fra Skagway, en lille By, som ligger ved den inderste Ende af den Fjord, der fra Juneau strækker sig videre nordpaa ind i Landet, fortsattes Rejsen til Lands til det saakaldte Yukon Territorium, der tilhører Canada, og som ligger omkring den øvre Del af den store Yukon Flod. Det første Stykke af Vejen — fra Skagway til White Horse — tilbagelægges nu med Jærnbane. Den følger den samme Vej, som Guldgraverne for 10 Aar siden, da Klondyke-Guldfeberen var paa sit højeste, maatte vandre til Fods endog midt om Vinteren over den snedækte Bjærgkæde, som danner Vandskellet imellem Stillehavskysten og Yukon Floden, der løber i en mægtig Bue udenom Sydkystens høje Bjærgland til Beringshavet. Utallige vare de Lidelser, som Guldgraveren maatte døje for at naa frem til Guldegnene tids nok til at kunne drage Fordel af Sne-smeltningstidens rigelige Vandforsyning til Udvaskning af Guldet. Nu rejser man som sagt med Jærnbane til White Horse, og herfra gaar Turen videre med Floddamper ned ad Yukon Floden f. Eks. til Dawson, der er den betydeligste By i Yukon Territoriet og ligger paa det Sted, hvor Klondyke Floden munder ud i Yukon. Det fortjener at nævnes, at Yukon Floden paa hele Strækningen fra White Horse, der ligger 635 M. over Havet, og til Beringshavet besejles af Dampere, uden at det er nødvendigt et eneste Sted at benytte

Sluser. Dette sker dog selvfølgelig kun om Sommeren; om Vinteren benyttes derimod Hundeslæde til Rejsebrug.

I Yukon Territoriet findes Guldet paa sekundært Leje i gamle, ofte temmelig højtliggende Flodterrasser. Interessant er den Udvikling gennem 3 Studier, som Guldvindingen her har gennemløbet siden denne Egns Guldrigdom opdagedes i 1896. I de første 7 Aar var det udelukkende Enkeltmandsdrift, og Guldet udvaskedes med Haanden paa dertil egnede Steder. Da disse efterhaanden udtømtes, blev det nødvendigt, at Guldgraverne sluttede sig sammen til mindre Selskaber, enten for at skaffe kunstig Vandtilførsel til mere rationel Bearbejdelse af Lejerne eller for at gaa over til underjordisk Minedrift. Endelig har i de aller sidste Aar Storkapitalen taget fat, og der er bleven anlagt store Værker udstyrede med de mest moderne Maskiner. Brydningen foregaar nu paa to væsentligt forskellige Maader efter Lejets Beliggenhed i Forhold til det tilstedeværende Vand. Paa lavtliggende Steder benyttes flydende Værker — en Slags Muddermaskiner, hvori det Vand, som hæves sammen med Gruset, benyttes til Guldudvaskningen. Maskinen bevæger sig selv langsomt fremad gravende Grunden op foran sig og aflejrende det udvaskede Grus bagved sig. Ligger det guldførende Grus derimod paa større Højde, bearbejdes det direkte med kraftige Vandstraaler, og for at faa det hertil nødvendige Tryk paa Vandet, maa dette fra Floderne pumpes op i store, højtliggende Reservoirer.

Fra Dawson forsattes Rejsen ned ad Yukon over Alaskas Grænse til den lille By Circle. Paa denne Strækning munder adskillige Bifloder ud i Yukon, og ogsaa langs med disse findes der guldførende Grus, som bearbejdes og delvis bearbejdedes, allerede inden man begyndte i Egnen omkring Dawson. I Circle forlod Forf. Skibet for at gaa over Land igennem Vildnisset over Tundrastrækninger og de lave Bjerge, som adskiller Yukon fra Tanana Floden, der er en stor sejlbar Biflod til Yukon, og som paa en lang Strækning løber parallelt med denne. I Egnen omkring Tanana har der med Byen Fairbanks som Centrum i de aller sidste Aar udviklet sig en meget betydelig Minedrift. Efter 1904 er store Værker bleven anlagte og Byer blomstrede op. Her anvendes foruden lignende Metoder som de ovenfor omtalte tillige i udstrakt Grad underjordisk Minedrift i det permanent frosne Flodgrus. Denne Driftsmaade har den Fordel, at den ogsaa kan holdes i Gang om Vinteren; det guldførende Grus hentes da op til Overfladen og opdynges i store Hobe, som i den følgende Sommersæson bearbejdes med Vand.

Med den sidste Skibslejlighed, før Floderne lagde til, fortsatte Forf. sin Rejse ned ad Tanana og Yukon og naaede efter adskillige Æventyr Havnestaden Nome ved Beringshavet i Slutningen af September. Ogsaa denne By er Centrum for et betydeligt Gulddistrikt. Guldet forekommer her i hævdede Lag af Strandgrus. Ofte ligger de guldførende Lag saa nær ved Overfladen, at de kan brydes i aabne Grave, der ganske ligner vore hjemlige større Grus- og Lergrave, men iøvrigt anvendes ogsaa her alle de tidligere beskrevne Metoder.

Selv om Beskrivelsen af de forskellige Gulddistrikter er den roede Traad, der gaar igennem Professor Erdmanns Bog, finder Forf. dog stadig Lejligheder til at indflette Skildringer af Landet — dets Folk og dets Natur. Med Interesse læser man de mange historiske Oplysninger om Landets Bebyggelse — om den Hastighed, hvormed Byer blomstrer op, og hele Kolonisationen udvikler sig. Og ikke mindre Interesse har Skildringen af selve de berejste Egne og deres Naturforhold. De færreste herhjemme tænker sig, at Alaska er 3 Gange saa stort som hele det tyske Rige, og at Landet ligger paa de samme Breddegrader som den mellemste Del af det koloniserede Grønland. Klimaet varierer naturligvis meget fra Sted til Sted, men i de store Træk kan man sige, at det langs med Stillehavets og Beringshavets Kyster er mildt i Forhold til den nordlige Beliggenhed, og at man i det Indre af Landet har et meget udpræget Fastlandsklima. Selv om Aarets Middeltemperatur her ligger under 0, saa at Jordbunden er konstant frossen i ca. 1 M.'s Dybde, kan man i Sommermaanederne have Temperaturer paa 30°—35° C.; men til Gengæld er Vintrene meget strænge, og det hænder, at Termometret viser under ÷ 50° C.

Alaska er et udpræget Skovland, og i det hele taget er det en forbavsende rig Vegetation, Sommervarmen formaaer at fremtrylle. Skovene er dog i den senere Tid desværre begyndt at svinde paa Grund af Kolonisternes Uforstand, og man maa dele Forf.'s Harmes, naar han ivrer imod den hensynsløse Skik at en Mand, der f. Eks. er paa Rejse, brænder et Stykke Skov af blot for at opnaa den Fordel, naar han senere kommer tilbage til det samme Sted, i de tilbageblevne forkullede Stammer at finde tørt Brændsel. En Beskyttelse og mere rationel Udnyttelse af Skovene vilde være i høj Grad ønskelig. I denne Forbindelse kan det ogsaa nævnes, at Landet synes at frembyde gode Betingelser for mere udstrakt Havebrug.

Af andre Næringsveje spiller baade Jagt og Fiskeri en stor Rolle. Det er en kendt Sag, at Alaska, allerede

medens Rusland ejede Landet, gav et rigt Udbytte af Pelsvarer, og dette er Tilfældet endnu. I den nyeste Tid er der navnlig sket Fremskridt paa Laksefiskeriets og Fiskekonservesfabrikernes Omraade.

Efter Læsningen af Professor Erdmanns Bog ligger det nær for os Danske at foretage en Sammenligning imellem Alaska og Grønland, og det, der her falder i Øjnene, er den meget store Forskel imellem de to Lande. Vort skovløse Klippeland med dets forgrenede Fjorde og udstrakte Skærgaarde danner kun en smal Bræmme omkring den mægtige Isørken, der skjuler hele det Indre af Landet, og som ogsaa giver Kystbæltet dets Præg. I den største Modsetning hertil staar det isfri, skovdækkede Alaska med dets stærkt forgrenede Flodsystemer, der ikke blot danner lette Forbindelsesveje af stor Værdi for Nybyggerne, men i hvis udstrakte Fortids-Grusaflejringer der skjules saa mægtige Skatte.

Poul Harder.

La Roumanie 1866—96, Bucarest 1907, udgivet af det rumænske Ministerium for Agerbrug, Industri, Handel og Domæner.

Efter en kort topografisk Beskrivelse følger en Oversigt over Rumæniens Klima, Plantevækst og Dyreverden, ledsaget af et Regnkort, reproducet efter Hepites. Medens de højere Dele af Karpatherne har en aarlig Nedbør af mere end 90 Cm., er Regnmængden mindre i Lavlandet, og naar ved Donau og Sortehavskysten ikke engang 40 cm. aarlig. Disse klimatiske Forhold afspejler sig tydelig i Plantevæksten. Medens Karpathernes Skraaninger og Bakkelandet ved Bjærgenes Fod er rige paa Skov, er Lavlandet mer eller mindre skovfattigt og antager endelig paa den sydlige Del af Sletten og i Dobrogea Karakter af en typisk Steppe.

Det første Hovedafsnit „Landet“ efterfølges af et Afsnit „Folket“, indeholdende en Oversigt over Rumæniens Historie og nuværende Befolkning. Ved Folketællingen i 1899 talte Rumænien 5,956,690 Indb., og antages i 1906 at have 6,5 Mill. Indb. Siden 1859 er Befolkningen vokset med 70 %. Fødselshyppigheden er i Gennemsnit for 1900—05 3,92 ‰, Dødeligheden er ligeledes meget stor, 2,58 ‰. Fødselsoverskudet er 1,34 ‰. Paa Landet levede 1899 81 ‰ af Befolkningen. Den eneste større By er Bukarest. 91,5 ‰ af Befolkningen tilhører den orthodoxe Konfession, 4,5 ‰ er Jøder. Kun 22 ‰ af Befolkningen over 7 Aar formaar at læse; blandt Mænd 32 ‰, blandt Kvinder 10 ‰.

Det følgende Afsnit „Organisation og Administration“ giver en Oversigt over Landets Forfatning, Finansvæsen, Skolevæsen, videnskabelige Institutioner, kirkelige Forhold, Sanitetsvæsen, Hær. Statens Indtægter var 1905—06 278,7 Mill. Fr., Udgifterne 233,3 Mill. Fr. I de sidste fem Aar har Indtægterne overskredet Udgifterne. Af Statens Indtægter skriver 30 ‰ sig fra indirekte Skatter, hvoriblandt en meget høj Told, Skat paa Vin, Sukker, Petroleum o. s. v. Dernæst indbringer Statens Monopoler paa Tobak, Salt, Tændstikker, Spillekort, Krudt og Cigaretpapir 20 ‰ af Statsindtægterne. Af Udgifterne gaar 35 ‰ til Forrentning og Afdrag paa Statsgælden, 19 ‰ til Hæren.

Det sidste Afsnit omhandler Rumæniens Produktion og Næringsveje. Hovedmassen af Befolkningen lever af Landbrug. Den største Del af Jorden er enten udstykket i meget smaa Ejendomme eller hører til meget store Godser. Paa smaa Ejendomme under 10 Ha. falder 41,7 ‰ af det til Landbrug anvendte Areal. Mellemstore Ejendomme paa 10—100 Ha. indtager 10,9 ‰, Ejendomme paa 100—509 Ha. 9,9 ‰, mens de meget store Ejendomme over 500 Ha. indtager 37,7 ‰ af Arealet.

Til Agerland anvendes 39,0 ‰ af Landets Areal, til Haver og Vinhaver 1,7 ‰, til Eng 3,8 ‰ til Græsgang 13,6 ‰, ialt er 59,0 ‰ af Landets Areal benyttet til Landbrug. Skovene indtager 21,1 ‰, Byggegrunde og Veje 3,6 ‰, Vandløb, Søer og Sumpe 6,1 ‰. Den vigtigste Kornsort er Majs, hvormed 39,9 ‰ af Agerlandet er besaaet. Næsten ligesaa stor Betydning har Hveden med 32,1 ‰ af Agerlandet. Derefter følger Byg, Havre og Rug. Hirse og Boghvede dyrkes i ubetydelig Mængde. Oliefrø spiller en ikke ubetydelig Rolle for det rumænske Landbrug. Til Raps anvendes 2,7 ‰ af Agerjorden, til Hør 0,9 ‰, til Hamp 0,1 ‰. Til Foderstoffer, Bønner, Kartofler og Sukkerroer anvendes kun smaa Arealer. Landbruget drives paa en primitiv Maade og giver sammenlignet med de vest-europæiske Lande kun ringe Udbytte. Det rumænske Landbrug staar dog højt over det russiske. Gennemsnitshøsten pr. Ha. er for Hvede 18,3 Hektoliter, for Majs 11,6 Hl., for Byg 15,8 Hl., for Havre 19,7 Hl., for Rug 14,0 Hl. Særlig for Majsens Vedkommende er Høstudbyttet meget variabelt efter Aarenes Regnmængde. 1904 høstedes saaledes kun 6,9 Mill. Hl., medens Udbyttet for 1906 var 46,0 Mill. Hl. Hør dyrkes næsten kun i Dobrogea og kun for Frøenes Skyld. Straaet bruges til Brændsel. Vinavlen har lidt meget ved Angreb af Phylloxera. 1906 avledes 1,8 Mill. Hl.